

Конституція України покладає на державу як її головний обов'язок. Тому саме держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Саме Конституція України та чинне законодавство закріплюють за державою в особі компетентних державних органів функцію захисту прав і свобод громадян України, яка гарантує кожному право звертатися за захистом своїх порушених прав. Враховуючи існуючі в світі тенденції, розбудова України як демократичної, правової, соціальної держави, закріплення в Конституції України положення про найвищу соціальну цінність людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості і безпеки вимагає формування зовсім нових підходів до захисту прав і свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 245к/96-ВР із змінами, внесеними згідно Закону України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 28. Ст. 532.
2. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-p>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 року № 87/2020 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»: Указ Президента України від 13 березня 2020 року № 87/2020. Голос України. 2020. 17 березня.
4. Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю і припинення в них пішохідного сполучення: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 року № 288-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/288-2020-p>.

ДУАЛІЗМ ПРИВАТНОГО ПРАВА: ЗНАЧЕННЯ ДОСВІДУ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В. І. Іващенко, студентка 2-го курсу, кафедра правознавства ПУЕТ, науковий керівник – доц. Кульчий О. О.

Актуальність даної теми полягає у тому, що в Україні бракує глибокого та комплексного вивчення основ сучасного правового регулювання приватно-правових відносин в таких країнах, як

Німеччина та Франція. Досвід країн Західної Європи може бути корисним у реформуванні українського законодавства для вирішення проблеми дуалізму приватного права.

Характеризуючи розвиток цивільного права іноземних держав, ми виявили, що наразі існують проблеми, які потребують подальшого вирішення для стабільного розвитку цивільного права у майбутньому. Зокрема, проблема «дуалізму» цивільного права призводить до виходу зі сфери регулювання цивільного права окремих інститутів або підгалузей. Це може викликати певні суперечності, які ускладняють ефективне регулювання даними сферами.

Дуалізм приватного права вважається спадком римського права, тому він поширений переважно серед країн, яким відома рецепція римського приватного права. Однак, у ХХ столітті остаточно закріпилася тенденція до відмови від дуалізму приватного права. Всі найновіші кодифікації приватного права у зарубіжних країнах вже відбуваються в рамках єдиного цивільного кодексу, що остаточно закріпило тенденцію розвитку приватного права у нашому столітті – відмову від дуалізму приватного права.

Проблема дуалізму у Франції та Німеччині не носить негативний характер, адже сфера приватно-правових відносин збалансовано регулюється двома кодифікованими актами. Феномен дуалізму відомий Європі із середньовіччя, якому притаманна відокремленість правових норм у регулюванні торгівельної (комерційної) діяльності від норм цивільного права. У своєму історичному розвитку дуалізм приватного права пройшов два етапи. Перший етап охоплював класичний дуалізм, якому була притаманна самостійність торгівельного і цивільного права, які діяли паралельно. Крім політичних та економічних причин такого стану справ, мали місце й суто юридичні: римське цивільне право, що продовжувало діяти в Європі, виявилось занадто формалізованим для того, щоб задовольнити практичні потреби укладення угод. Другий етап – це квазідуалізм, відповідно до якого діють не дві системи приватного права, а єдине приватне право, яке викладено у двох кодексах [2, с. 33]. У випадку квазідуалізму торгове право є логічним продовженням, доповненням цивільного права.

Для правової системи Франції характерний дуалізм приватного права, якому притаманна відокремленість правових норм у

регулюванні торгівельної (комерційної) діяльності від норм цивільного права. Про дуалізм приватного права Франції слід говорити як про форму внутрішнього розподілу, яка не порушує галузеву цілісність. Дуалізм як внутрішня система поділу цивільного права дозволяє враховувати особливості правового регулювання комерційних відносин. У такому разі, відповідні комерційні правовідносини не противляться цивільним, не порушують єдності цивільного права. Така група правових відносин підкреслює певний рівень їх системної диференціації в межах єдиного цивільного права. Особливість дуалізму приватного права у Франції полягає у тому, що він виник історично, у ході розвитку торгівельних відносин. Сформована у середині XVI століття правова традиція окремого правового регулювання відносин комерційного характеру, що обумовлено характером суспільно-економічної формації того часу, зберегла свої риси й на сучасному етапі розвитку приватного права Франції.

Дуалізм приватного права в Україні виникає з прийняттям Господарського кодексу України, який відтепер регулює правовідносини між суб'єктами господарювання. Проте одночасне прийняття Цивільного та Господарського кодексів України викликало найбільше дискусій, основне питання яких – чим обумовлена необхідність прийняття окремого кодифікованого акту у сфері регулювання підприємницьких відносин і як останній має співвідноситися із Цивільним кодексом. Господарське право не може існувати без цивільного права як найбільш загального (базового) інституту, який проникає в усі його сфери. Іншими словами, комерційне право не може бути самодостатнім правовим інститутом [3, с. 58]. Ця теза приводить до висновку про суто спеціальний характер комерційного законодавства.

Якщо порівнювати дуалізм приватного права в Україні та Франції, можна сказати, що торгівельне право Франції було виокремлене із системи цивільного права історично. Це було пов'язано, насамперед, із розвитком комерційних відносин, які потребували специфічного правового регулювання. В Україні дуалізм приватного права носить скоріше штучний характер, тому більшість науковців вважають його недоцільним.

Якщо дуалізм приватного права у Франції та Німеччині не є проблемою для регулювання відносин у відповідних сферах, в Україні це дійсно є перешкодою для нормального функціонування системи приватного права. Поява в Україні Господар-

ського кодексу навряд чи може розглядатися як данина класичному дуалістичному підходу до приватного права у площині існування поряд із цивільним кодексом торговельного кодексу. Аналіз зазначеного кодексу дає підстави говорити про сильний вплив радянської школи права з її прихильністю до адміністративних засад у регулюванні господарських відносин. Тому можемо говорити про штучне виокремлення цих правовідносин із системи приватного права, оскільки правовідносини, засновані на майнових інтересах та рівності сторін, є предметом регулювання цивільного права, а правовідносини із акцентом на певний вертикальний характер правовідносин є предметом регулювання адміністративного права.

Досвід країн Західної Європи може бути показовим для України в реформуванні законодавства. Існує два шляхи вирішення колізій між Цивільним та Господарським кодексом [3, с. 58]. Перший шлях є радикальним та передбачає скасування Господарського кодексу та прийняття відповідного закону про особливості регулювання господарських відносин за участі держави, її органів та державних підприємств. За таких умов Україна знову повернеться до моністичних засад регулювання приватно-правових відносин. Такий шлях підтримує Р. А. Майданик, зазначаючи, що концептуальне вирішення створеної в Україні проблеми дуалізму приватного права передбачає відмову від такого дуалізму, що означає скасування ГК України. Другий шлях передбачає виключення з Господарського кодексу України положень, які є прерогативою суто цивільного законодавства та перетворення господарського кодексу на суто спеціальний нормативно-правовий документ, який буде більшою мірою відповідати аналогічним зразкам – торговельним кодексам Франції та Німеччини. Даний підхід є більш оптимальним та не передбачає докорінних змін у законодавстві, однак допоможе усунути наявні розбіжності між Цивільним та Господарським кодексами України.

Список використаних джерел

1. Кісель В. Й. Проблема дуалізму приватного права та її трансформація в Україні. Університетські наукові записки. 2014. № 1 (49). С. 54–60.
2. Майданик Р. А. Право України: дуалізм і система. Приватне право України: становлення, проблеми, перспективи. 2013. № 1. С. 26–39.
3. Махінчук В. М. Дуалізм приватного права: до постановки питання. Приватне право і підприємництво. 2009. Вип. 8. С. 56–59.